

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ЕКОНОМІКА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

УДК 331.556.4

С.П. Калініна, Л.П. Давидюк

СОЦІАЛЬНІ ВИМІРИ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН: ТРУДОРЕСУРСНИЙ АСПЕКТ

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується трансформацією світогосподарської системи у напрямі набуття міжнародними економічними відносинами якісно нового стану. Компоненти світової економічної системи в умовах глобалізації стають все більш взаємозалежними на основі поглиблення інтернаціоналізації економічної діяльності, зростання транснаціоналізації виробництва, інтернаціоналізації трудоворесурсного забезпечення міжнародної економічної діяльності. При цьому трансформація трудоворесурсного забезпечення міжнародної економічної діяльності під впливом глобалізації зумовлює формування принципово нового соціального виміру розвитку міжнародних економічних відносин.

Ключові слова: глобалізація, трансформація, міжнародний ринок праці, міграція, інтелектуальна міграція і "витік мізків"

Дослідженню явища глобалізації присвячено праці таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як В. Базилевич, О. Білорус, О. Булатова, А. Гідденс, М. Кастельс, Д. Лукьяненко, Ю. Макогон, В. Новицький, А. Ослунд, Є. Савельєв, Д. Томпсон, А. Філіпенко, Ю. Чентуков, С. Якубовський та ін.

Аналізу процесів розвитку міжнародного ринку праці присвячено наукові роботи Р. Білсбороу, І. Бузько, Х. Кларка, Е. Лібанової, Л. Лісогор, Л. Михайлової, С. Пирожкова, М. Піоре, А. Порта, Дж. Харіса та ін.

Одночасно, незважаючи на значну кількість робіт як зарубіжних, так і вітчизняних вчених з досліджуваної проблематики, питання соціального виміру трансформації міжнародних економічних відносин під впливом глобалізації вимагають подальшого опрацювання.

Розвиток глобалізаційних процесів спричиняє суттєві зрушення у стані міжнародних економічних відносин, що знаходить прояв, перш за все, в трудоворесурсному аспекті функціонування світової економіки.

Зрушення у трудоворесурсному забезпеченні країн пов'язані, як правило, зі зміною покрайнового розподілу доходів у світовій економіці. Так, на сьогодні країною-лідером залучення іноземної робочої сили є США (табл.1). Історично трудові ресурси даної країни сформувались за рахунок іммігрантів. На сьогодні кількість останніх (перш за все, з Мексики, Бразилії, Панами) становить, за наявними оцінками, 7% від загальної чисельності зайнятих в країні. На початку ХХ ст. до США легально іммігрували 700-800 тис. чол. на рік. Загальна кількість іммігрантів в країні перевищила 21 млн. чол. Згідно з наявними прогнозами, до 2020р. етнічні меншини в США можуть нараховувати 91 млн. чол. – 34% усього населення і близько 40% робочої сили. Вже зараз у шести штатах США, де проживає 37% корінного населення країни (Каліфорнія, Нью-Йорк, Техас, Флорида, Іллінойс, Нью-Джерсі), зосереджено 2/3 приїжджого населення. [1, с.263]

Імміграційна ємність окремих країн за прогнозами ООН, тис. чол. [2]

Країна	Імміграційна ємність		
	Середня	Максимальна	Мінімальна
Австралія	93	113	77
Німеччина	30	79	6
Венесуела	16	16	16
Гонконг	14	14	14
Арабські Емірати	10	15	6
Канада	72	91	52
Кувейт	12	15	6
Нідерланди	28	37	20
Саудівська Аравія	65	111	33
США	465	749	258

Активну імміграційну політику проводить також Канада (близько 4 млн. іммігрантів), характерною особливістю якої є, в першу чергу, задоволення потреб власного ринку праці в робочій силі з метою вирішення трудових і демографічних проблем країни. Особлива перевага надається громадянам, що володіють капіталом, здатним здійснити певний вклад у розвиток економіки Канади.

Життєво важливим чинник імміграції є для Австралії (більше 4 млн. іммігрантів), про що свідчить координування імміграційної політики країни одразу з боку декількох установ на державному рівні – Міністерства у справах імміграції та етнічних груп, Консультативної імміграційної ради, Австралійської ради з народонаселення та Комітету з економічного розвитку Австралії тощо. Загалом імміграційна політика Австралії аналогічна політиці США і Канади, однак характерною її рисою є пріоритет демографічного чинника (пріоритет надається жінкам і молодим сім'ям з дітьми). На сьогодні в країні чверть населення - іммігранти зі 100 країн світу.

Слід відзначити, що США, Канада та Австралія, приймаючи потоки іммігрантів з усього світу, не ухиляються від взятих на себе зобов'язань щодо прийому значної кількості з них на постійне проживання. Нормальне ставлення до феномену імміграції в цих країнах ґрунтується на переконанні, що міжнародна міграція відіграє важливу роль у розвитку національної економіки. Кожна із вказаних країн має власну довгострокову програму, в яких останнім часом більше уваги приділяється збільшенню частки висококваліфікованих працівників. [3, с.65]

Найважливішим центром тяжіння іноземної робочої сили є Західна Європа, де на сьогодні налічується 13 млн. мігрантів і членів їх сімей. Приплив іммігрантів до Західної Європи в середині 90-х років оцінювався на рівні 180 тис. осіб на рік. [4, с.329] Їх питома вага у загальній чисельності працюючих становить: у Люксембургу – 33%, Швейцарії – 20%, Австрії – 9%, Бельгії – 9%, Франції – 8%, Нідерландах – 5%, Данії – 5%, Італії – 3%. Основним імпортером робочої сили в регіоні є ФРН, де проживає 7,4 млн. осіб іноземців, переважно робоча сила з країн ЄС, а також Югославії, Польщі, Туреччини, СНД, Східної Європи. За останні 40 років у ФРН в'їхало більше 30 млн. чол., при тому, що виїхало – 21 млн., більшість іноземців проживають у чотирьох західних землях – Баварії, Баден-Вюртемберзі, Північній Рейн-Вестфалії, Гессені.

Розвиток глобалізаційних процесів призвів до помітних зрушень у регіональній структурі міжнародної економічної міграції. Так, в 1990р. найбільша частка міжнародних мігрантів проживала в Європі (рис.1), і складалась в основному з

мігрантів, які народились за межами Європи - в країнах, що розвиваються (Алжир, Пакистан, Туреччина тощо), а також переселенців зі Східної Європи.

Більше чверті (27%) міжнародних економічних мігрантів в 1990р. припадала на Азіатсько-Тихоокеанський регіон і складалась в основному з транскордонних емігрантів із сусідніх країн. Майже п'ята частина (18%) в 1990р. припадала на Північну Америку. В інших регіонах кількість міжнародних економічних мігрантів була меншою – у Латинській Америці – Карибах (5%), Центральній Африці (9%), Північній Африці (10%).

Пізніше розвиток глобалізації призвів до зміни територіального розподілу міжнародних економічних мігрантів. Так, значна частина осіб з регіону Латинської Америки і Карибських островів емігрували до Сполучених Штатів Америки, що разом із зростанням еміграції в Канаду призвело до збільшення частки міжнародних економічних мігрантів у Північній Америці з 18% до 23% протягом 1990-2013рр.

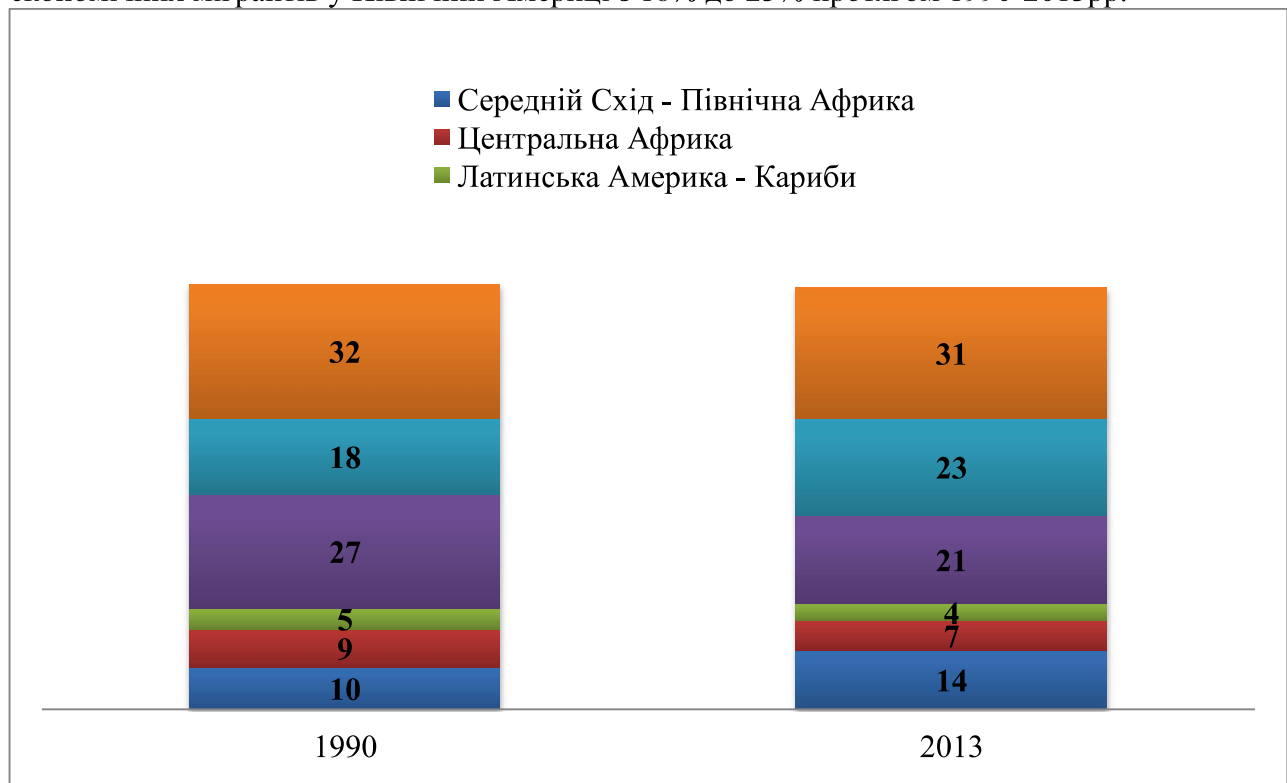

Рис. 1. Частка міжнародних економічних мігрантів за регіонами світу у 1990р. і 2013рр., %% [5]

В Європі частка міжнародних економічних мігрантів практично не змінилась (32% у 1990р. і 31% у 2013р.), однак відбулись суттєві зрушення у складі мігрантів, основну частку яких становили у 2013р. представники Північної Африки (Марокко, Алжир), Азії (Туреччина, Індія), Близького і Центрального Сходу.

Відповідно змінився і перелік основних приймаючих країн щодо міжнародних мігрантів (табл.2) при збереженні лідерства Сполучених Штатів Америки. Прогнозні оцінки основних міжнародних міграційних потоків також свідчать про лідерство США у даному процесі (рис.2).

Якщо розглядати міжнародну економічну міграцію в Європі, то потужними імпортерами робочої сили на європейському континенті виступають Франція, Великобританія, Бельгія, Нідерланди, Швейцарія, Швеція, Норвегія і Австрія. Головними джерелами імміграції до Франції є колишні французькі колонії (перш за все, країни Магрибу), а також Іспанія, Португалія, Мальта. До Великобританії іммігранти прибувають в основному з країн Британської співдружності націй.

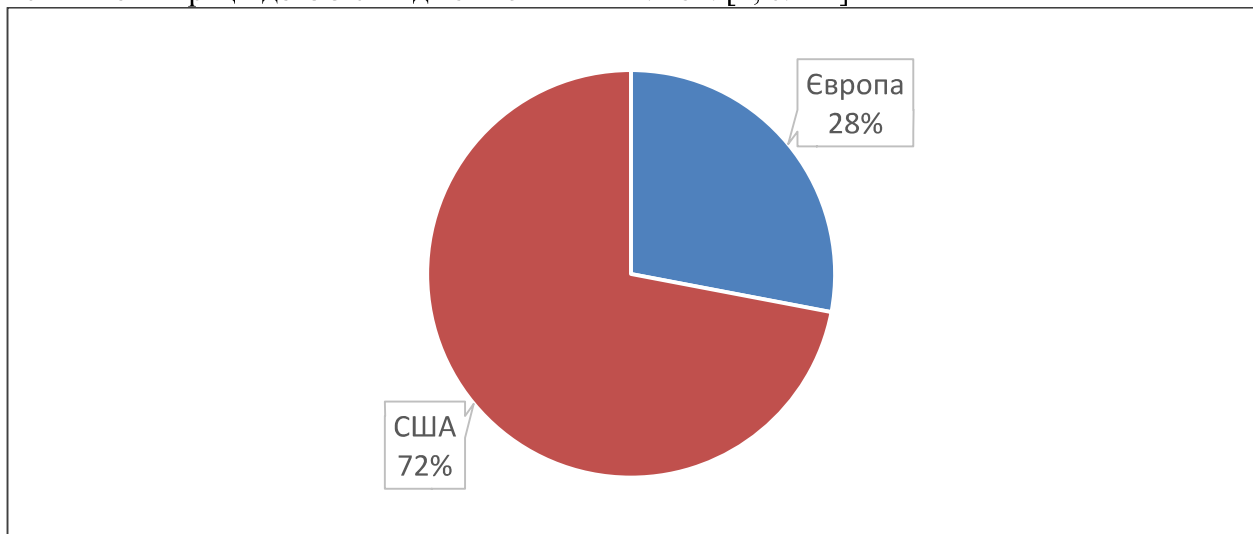
Таблиця 2

**Топ-10 країн з найбільшою часткою міжнародних економічних мігрантів у
 1990р., 2013р., млн. чол. [6]**

<i>Країна</i>	<i>1990р.</i>	<i>Країна</i>	<i>2013р.</i>
США	23,3	США	45,8
Росія	11,5	Росія	11
Індія	6,9	Німеччина	9,8
Україна	6,9	Саудівська Аравія	9,1
Пакистан	6,6	ОАЕ	7,8
Німеччина	5,9	Великобританія	7,8
Франція	5,9	Франція	7,4
Саудівська Аравія	5	Канада	7,3
Канада	4,5	Австралія	6,5
Іран	4,3	Іспанія	6,5

Характерною особливістю в даних країнах є те, що більшість переселенців мають постійний вид на проживання (Австрія і Швейцарія – 3/4, ФРН – 2/3). Середня тривалість перебування працівників в Західній Європі перевищує 10 років, причому в Німеччині чверть з них перебуває більше 20 років. [7, с.263]

При цьому у зв'язку з глобальним постарінням населення в найближчі 25 років для збереження наявної пропорції між працюючими і утриманнями ЄС вимушений буде прийняти 159 млн. іммігрантів, оскільки в протилежному випадку країни союзу стикнуться зі зниженням рівня і якості життя. На сьогодні масштаби щорічної легальної міграції до ЄС складають біля 2 млн. чол. [8, с.125]

**Рис.2. Розподіл прогнозованої кількості іммігрантів у США та Європу протягом
 2000-2050рр. (77,6 млн. чол), %. [32, с.22]**

Особливим регіоном тяжіння іноземної робочої сили є *регіон Перської затоки* (Бахрейн, Катар, Саудівська Аравія, ОАЕ та ін.), специфікою якого є наявність великих покладів нафти і одночасно незначна чисельність населення – загалом в регіоні – 10 млн. чол., внаслідок чого іноземці складають значну частину зайнятих в економіці країн регіону (Катар – 95%, Кувейт – 70%, Саудівська Аравія – 48%, Бахрейн – 46%, Оман – 40%, ОАЕ – 37%). Політика нафтовидобувних країн спрямована, перш за все, на залучення працівників з таких країн, як Єгипет, Сирія, Туреччина, Пакистан, Малайзія, Індія та ін. [1, с.265]

Тільки в Саудівській Аравії на початку XXI ст. кількість іммігрантів становила біля 4 млн. чол. В якості головного експортера робочої сили виступав Єгипет, частка якого у загальній кількості іммігрантів у вказаному регіоні досягала 75%.

Наступним центром тяжіння іноземної робочої сили є *нові індустріальні країни (НІК)* – Сінгапур, Макао, Таїланд, Індонезія, в яких, починаючи з 80-х років XX ст. спостерігається значний приплив робочої сили (перш за все, з держав Південно-Східної Азії – Бангладеш, Філіппін, Шрі-Ланки, Бірми та ін.) внаслідок бурхливого економічного розвитку країн регіону. Загальна кількість працівників регіону становить близько 4 млн. осіб.

У великій кількості імпортують робочу силу *нові індустріальні країни Латинської Америки* – Бразилія, Мексика, Аргентина, Венесуела, Чилі, - де з початку 90-х років відновилось економічне зростання (до 1,5% на рік). У регіоні зараз нараховується близько 8 млн. працівників-мігрантів.

На *африканському континенті* центром тяжіння робочої сили виступає Південно-Африканська Республіка, стосовно якої країнами-донорами виступають сусідні держави – Ботсвана, Замбія, Зімбабве, Лесото, Мозамбік, Свазіленд та ін. Працівники в основному прибувають на вугільні шахти, загальна кількість іноземної робочої сили в регіоні становить близько 1 млн. чол.

Загалом спостерігається формування міграційних потоків за лінією «*Північ – Південь*», визначальну роль у якому відіграють розбіжності демографічної ситуації. Так, до 2022р. очікується загальна кількість населення до 8 млрд. чол., а загалом у XXI ст. – 10-11 млрд. чол., при цьому чисельність населення менш розвинутих країн складає 85-90% загальної кількості населення Землі з тенденцією до зростання. Нерівномірність вказаного розподілу є головною демографічною проблемою XXI ст.

Очікується, що крім масової міграції з країн Півдня до країн Півночі, буде розширюватись міграція і між країнами Півдня, адже на сьогодні у країнах, що межують з пустелею Сахара, на кожні 10 чол. старше 65 років припадає 159 дітей у віці до 15 років (у розвинених країнах це співвідношення складає 10 до 13). За прогнозами, приріст працездатного населення загалом в країнах, що розвиваються, за 20 років складе 733 млн. чол. (на сьогодні чисельність працездатного населення в розвинених країнах складає 586 млн. чол.), тобто за 20 років країнам, що розвиваються, необхідно буде забезпечити роботою значно більшу кількість людей, ніж у 1990р. складало все працездатне населення розвинених країн. При цьому економічні чинники міжнародної міграції виходять на перший план (на початку 80-х років XX ст. середній дохід на душу населення в країнах з низькими доходами складав 270 дол. у порівнянні з 14,4 тис. дол. США у розвинених країнах).

З урахуванням обмежених можливостей розвинених країн щодо прийняття мігрантів, вихід вбачається у виробленні стратегії економічного розвитку, яка могла б призвести до створення нового міжнародного економічного порядку, прийняттого для всіх країн. Потрібна допомога з боку розвинених країн, спрямована на скорочення розриву у рівнях економічного розвитку між ними та країнами, що розвиваються. Хоча вирішення багатьох глобальних проблем полягає саме в економічній площині, міграція, належним чином вписуючись у процес глобального розвитку, буде значною мірою пришвидшувати вирішення вказаних проблем. [3, с.63]

Характерною ознакою глобалізації є також те, що під впливом інформаційної революції у світовому господарстві формується по суті нове середовище, яке характеризується зміною звичного характеру конкурентної боротьби. Поряд із традиційним пошуком ринків збуту йде напружений пошук цінних видів ресурсів, серед яких перше місце належить інформаційним ресурсам та їх носію – людині. Компанії, що діють у високотехнологічних галузях, посилено займаються пошуком

необхідних інтелектуальних ресурсів – добре підготовлених фахівців, які можуть засвоювати великі обсяги інформації, володіють технікою її обробки - як визначального чинника успіху у конкурентній боротьбі.

Вищезазначене зумовлює активізацію процесів міжнародної інтелектуальної міграції на міжнародному ринку праці, при цьому інтелектуальна робоча сила з економічно менш розвинутих країн вступила у пряму конкуренцію з працівниками розвинутих країн: висококваліфіковані працівники все частіше виявляють готовність інвестувати кошти у власний людський капітал, підвищуючи його мобільність і реалізуючи більш сприятливі можливості, що відкриваються в інших регіонах і країнах.

Початок даного процесу пов'язується з прийняттям Конгресом США в 1930-х роках спеціальної постанови, сутність якої зводилась до реалізації політики «активного запрошення» в країну обдарованої молоді і наукової еліти з усіх континентів, незалежно від національності і раси. Ця політика передбачала створення особливих умов, що полегшували адаптацію інтелектуальних мігрантів в соціумі і на національному ринку праці. В основу даної і ряду інших постанов Конгресу було покладено результати фундаментальних досліджень в області психології, здійснених у ХХ ст. Основні з них полягали в такому: в будь-якій національній популяції кількість людей, здатних до формування нових проривних ідей, є досить обмеженою і не перевищує 3-5% населення в цілому; інтелектуальна еліта суспільства формується століттями і тисячоліттями і є самовідтворювальною і достатньо крихкою системою; інтелектуал – це особливий тип людини. [9, с.512]

Загалом в США найбільш оплачуваними є професії, які пов'язані з формуванням людського потенціалу: лікарі – анестезіологи (193 тис. дол. США на рік), хірург (191,4 тис. дол. США), ортодонтолог (185,3 тис. дол. США), інші лікарські професії, топ-менеджер (151,4 тис. дол. США), пілот (148,8 тис. дол. США на рік) і т.і., серед найбільш престижних – вчені, лікарі, вчителі, інженери тощо. [10, с.27-28]

Найбільш затребуваними професіями на світовому ринку праці, на думку компанії Head Hunter, у найближчі 10 років стануть інженери, фахівці в області інформаційних технологій і розробники комп'ютерного апаратного забезпечення, фахівці в галузі нанотехнологій, електроніки і біотехнологій, екологи, лікарі, хіміки тощо. [10, с.28]

Політика «активного запрошення» сприяла формуванню центрів тяжіння для інтелектуалів з різних регіонів світу, посилюючи економічні причини зовнішньої міграції з країн з низьким рівнем доходу в країни, де цей показник є високим. Вона здійснила значний вплив на формування і регулювання світового ринку інтелектуального капіталу. Так, якщо у XVIII – XIX ст. центрами тяжіння робочої сили були Канада, США, Австралія, то впродовж ХХ ст. до їх числа увійшли нафтопереробні держави і держави Тихоокеанського регіону, а також Африка, Латинська Америка, Росія. Одним з найбільш значних центрів тяжіння залишається до сьогодні Європа, але і з неї також виїжджає велика кількість трудових мігрантів, в основному в США і Канаду.

У постіндустріальному суспільстві ХХІ ст. характер міжнародної трудової міграції суттєво змінюється. Перш за все, це пов'язано з тим, що знання стають об'єктом і фактором конкуренції і господарюючи суб'єкти все частіше створюють системи моніторингу і маркетингу даного ресурсу. Справжнім капіталом розвинутої економіки виступають знання, а працівники інтелектуальної праці перетворились на групу, яка визначає цінності і норми суспільства. [1, с.53] При цьому на сучасному етапі розвитку суспільства працівник стає цікавим не як носій здатності до малокваліфікованої, монотонної праці, а як володар унікальних інтелектуальних

здібностей, що є результатом навчання і творчого пошуку, а також особливої природної обдарованості, які все більшою мірою втягуються в процес обміну на світовому ринку інтелектуального капіталу, створюючи потоки міжнародної інтелектуальної міграції, що формує новий соціальний вимір розвитку світової економіки.

Таким чином, проявами трансформаційних зрушень на міжнародному ринку праці, пов'язаними з рухом людського капіталу на світовому ринку праці, є інтелектуальна міграція і «відтік мізків», в рамках яких інтелектуальний капітал циркулює на відповідному сегменті світового ринку.

Динаміка і спрямованість міжнародної інтелектуальної міграції значною мірою залежить від розвитку науки в країні і ставлення до неї, відмінностей в умовах для проведення наукових досліджень в різних країнах, відсутності в країні постійного проживання перспектив творчого зростання, відмінностей у соціальному статусі і винагороді вчених, конструкторів та інших висококваліфікованих фахівців тощо.

Враховуючи вимоги до працівника, зумовлені параметрами розвитку світової економіки (творчі здібності, професійні якості, прагнення до саморозвитку, володіння новітніми прийомами технологічних і проектно-конструкторських розробок тощо), відбувається збільшення витрат розвинутих держав і великих компаній на освіту і розвиток людських ресурсів (табл.3).

В результаті частка світу, на яку припадає приблизно 15% населення, забезпечує технологічними новаціями світову економіку загалом. Інша частина, яка охоплює приблизно 50% населення, здатна впроваджувати ці технології у свою систему виробництва і споживання (так, у Республіці Корея, Китаї, Тайвані, Сінгапурі та Індії число фахівців у галузі природничих наук протягом 1975-1995рр. зросло у два рази, а фахівців у галузі технічних наук – у три рази. У Китаї за період 1998-2001рр. студентів стало більше на 89%, або на 12,1 млн. чол., у тому числі за рахунок активного розвитку системи навчання в режимі on-line), решта частин світу, що включає приблизно третину світового населення, не здатна створювати нові технології і впроваджувати іноземні. [11, с.23]

Таблиця 3

Витрати окремих країн на освіту і навчання [10]

<i>Країни</i>	<i>Витрати на освіту, % ВВП</i>	<i>Витрати на навчання, дол. США</i>	
		<i>Учня середньої школи</i>	<i>Студента</i>
Бельгія	5,5	5970	6508
Данія	8,0	7200	9562
ФРН	4,7	6209	9481
Греція	3,7	3287	4157
Іспанія	4,5	4274	5038
Франція	5,9	6605	7226
Ірландія	4,6	3934	8522
Італія	4,5	6458	6295
Нідерланди	4,8	5304	10757
Австрія	6,3	8163	11279
Португалія	5,7	4336	н/д
Фінляндія	6,2	5111	7327
Швеція	7,7	5648	13224
Великобританія	4,6	5230	9699

Таким чином, міжкраїнова конкуренція за інтелектуальний капітал, яка посилюється, збільшує його циркуляцію у світовій економіці, змінюючи соціальні виміри розвитку міжнародних економічних відносин. Активізація процесів глобалізації

впливає на зміну можливостей та умов задоволення попиту на працю, що зумовлює необхідність поглибленого дослідження вказаної трансформації.

Дослідження даного впливу є тим більш важливим, виходячи з того, що глобалізація виступає визначальною особливістю сучасного етапу світогосподарського розвитку, уніфікуючи умови застосування праці, впливаючи на розміщення робочої сили у світовому економічному середовищі тощо.

Список використаної літератури

1. Резолюція про роль МОП у галузі технічного співробітництва. Міжнародна організація праці; Резолюція, Міжнародний документ від 15.06.2006; Rezoliutsiia pro rol MOP u haluzi tekhnichnoho spivrobotnytstva. Mizhnarodna orhanizatsiia pratsi; Rezoliutsiia, Mizhnarodnyi dokument vid 15.06.2006.

2. Козак Ю.Г. Міжнародні стратегії економічного розвитку / Ю.Г. Козак, В.В. Ковалевський, О.В. Захарченко та ін. Міжнародні стратегії економічного розвитку. – Київ: Освіта України, 2011. – 256с.; Kozak Yu.H. Mizhnarodni stratchii ekonomichnoho rozvytku / Yu.H. Kozak, V.V. Kovalevskiy, O.V. Zakharchenko ta in. Mizhnarodni stratchii ekonomichnoho rozvytku. – Kyiv: Osvita Ukrainy, 2011. – 256s.

3. Калініна С.П. Формування якості робочої сили всистемі управління людськими ресурсами: монографія / С.П. Калініна, В.В. Ковалевська, С.П. Ланська. – Донецьк. – 2010. – 354с.; Kalinina S.P. Formuvannia yakosti robochoi syly vsystemi upravlinnia liudskymy resursamy: monohrafiia / S.P. Kalinina, V.V. Kovalevska, S.P. Lanska. – Donetsk. – 2010. – 354s.

4. Гетьманенко Ю.О. Аналіз тенденцій розвитку міжнародних міграційних процесів / Ю.О. Гетьманенко // Формування ринкової економіки: зб. наук. пр. – Спец. Вип. Праця в XXI столітті: новітні тенденції, соціальний вимір, інноваційний розвиток: у 2 т. – Т.1. – К.: КНЕУ, 2012. – С. 263-271.; Hetmanenko Yu.O. Analiz tendentsii rozvytku mizhnarodnykh mihratsiinykh protsesiv / Yu.O. Hetmanenko // Formuvannia rynkovoї ekonomiky: zb. nauk. pr. – Spets. Vyp. Pratsia v KhKhI stolitti: novitni tendentsii, sotsialnyi vymir, innovatsiinyi rozvytok: u 2 t. – Т.1. – К.: КНЕУ, 2012. – С. 263-271.

5. Римаренко Ю.І. Міжнародне міграційне право (Серія: Міграційні процеси у сучасному світі) / Ю.І. Римаренко – К.: КНТ, 2007. – 640с.; Rymarenko Yu.I. Mizhnarodne mihratsiine pravo (Seriia: Mihratsiini protsesy u suchasnomu sviti) / Yu.I. Rymarenko – К.: КНТ, 2007. – 640s.

6. Осовська В.Г. Управління трудовими ресурсами / В.Г. Осовська, О.В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2003. – 224с.; Osovska V.H. Upravlinnia trudovymy resursamy / V.H. Osovska, O.V. Krushelnyska. – К.: Kondor, 2003. – 224s.

7. Клупт М. Демографія регіонів землі / М.Клупт. – Спб.: Питер, 2008. – 347 с.; Klupt M. Demohrafiia rehyonov zemly / M.Klupt. – Spb.: Pyter, 2008. – 347 s.

8. Бузько І. Р. Розвиток теорії управління людськими ресурсами: історичний аспект та світовий досвід / І. Р. Бузько, О. А. Часовська // Вісник Донецького національного університету. – Серія В. Економіка і право. – 2009. – Том. 1. – С. 15–19.; Buzko I. R. Rozvytok teorii upravlinnia liudskymy re- sursamy: istorychnyi aspekt ta svitovyi dosvid / I. R. Buzko, O. A. Chasovska // Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu. – Serii V. Ekonomika i pravo. – 2009. – Tom. 1. – S. 15–19.

9. Мочерний С. Інтернаціоналізація виробництва і сучасні тенденції розвитку сільського господарства / С. Мочерний, С. Фомішин // Економіка України. – 2006. – №5. – С. 50.; Mochernyi S. Internatsionalizatsiia vyrobnytstva i suchasni tendentsii rozvytku silskoho hospodarstva / S. Mochernyi, S. Fomishyn // Ekonomika Ukrainy. – 2006. – №5. – S. 50.

10. Гражевська Н.І. Економічна системи епохи глобальних змін / Н.І. Гражевська – К.: Знання, 2008. – 431с.; Hrazhevska N.I. Ekonomichna systemy epokhy hlobalnykh zmin / N.I. Hrazhevska – K.: Znannia, 2008. – 431s.

11. Беззубко Л.В. Вопросы трудовых отношений в условиях рынка / Л.В. Беззубко, В.М. Лобас, А.В. Чернобай – Макеевка: ДонГАСА, 2000. – 206с.; Bezzubko L.V. Voprosy trudovykh otnoshenyi v uslovyiakh rynka / L.V. Bezzubko, V.M. Lobas, A.V. Chernobai – Makeevka: DonHASA, 2000. – 206s.

Стаття надійшла до редакції 28.10.2016.

S. Kalinina, L. Davydiuk

SOCIAL DIMENSION TRANSFORMATION OF INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS: ASPECT OF LABOR RESOURCE USE

The factors of globalization transformations establishment of the international labor market are highlighter in the article. It was found that the transformation of labor resource providing international economic activity leads to the formation of a fundamentally new social dimension of international economic relations. Changes in labor resource providing of countries associated with changes in income distribution among countries in the world economy are investigated in the article. It is determined that on the regional level forming components of the global labor market and its regional segmentation, the largest of which become Western European, American, Asian, Middle Eastern and African labor markets. Western Europe is the most important center of attraction of foreign labor, where today there are 13 million migrants and members of their families. Intelligent migration and "brain drain" are manifestations of transformational changes on the international labor market, associated with the movement of human capital in the international labor market, in which intellectual capital is circulating in the relevant segment of the world market. In the structure of the international labor market in accordance to the qualifications of workers distinguish two main segments the market: skilled labor and unskilled. All of that determined the development and implementation of globalization has led to significant changes in the regional structure of international economic migration. All of that and more requires the development and implementation of single and unified international legislation in the field of labor use.

Key words: globalization, transformation, international labor market, migration, intellectual migration and "brain drain"

UDC 339.737: 339.738

A. Vasylenko

THE PRECONDITIONS FOR THE REGIONAL CURRENCY UNIONS FORMATION

The scientific paper is devoted to actual issues of the theory and practice of regional currency unions establishing. This paper determines the characteristics of the main stages of the theory of optimum currency areas evolution. The basic prerequisites that are necessary for the currency area establishing are determined, the main advantages and disadvantages that country will get from participation in the process of monetary integration are systematized, and the sequence of steps required for the formation of currency region and